

kereső ifjúság. A „professzor” mivoltát neve is mutatja. A „confessor” az, aki magában titkon gyón. A „professzor” a szó értelménél fogva az, aki nyíltan gyón, nyíltan tesz hitvallást a maga legbensőbb meggyőződéséről, aki keresi a tudást, az igazságot és ha azokat megtalálta, azokról félelem nélkül tesz nyíltan tanubizonyosságot, tekintet nélkül minden külső hatalomra.

— Az igazságoknak ez a törhetetlen keresése és szerete, a szellemi szabadság, az egyetem életető levegője és az egyetem is csak addig élhet és tarthat számot magas helyére, amíg ezen hivatásának eleget tesz és

nem adja el magát a nap divatos jelszavainak, pártnézeteket helyezve az örök igazságok helyébe.

— Erre a magasfokos hivatásra: az igazság törhetetlen keresésére és félelmetlen hirdetésére a professzort maga az állam is kötelezi — folytatta. Ezt az állam azáltal juttatta kifejezésre, hogy két hivatás viselőivel szemben, a professzorral és a bíróval szemben, megvonta önmagától a jogot, hogy e két hivatás viselőit állásukból idő előtt elbocsájtassa. Evvel az állam nemcsak biztosítja a professzort és a bírót, egyben kötelezi őket, hogy mindig csakis legbensőbb, legigazabb meggyőződésüket hirdessék.

— Ezek körül a nyílt hitvallók, professzorok körül csoportosul az ifjúság, a nemzet virága, hogy tudásvágyát kielégítse és magát az életre, a tudás eszközeivel fegyverezze. Itt az egyetemen forr egybe az öregek bölcsesége a fiatalok tudásvágyával, az öregek élettapasztalata az ifjúság tüzevel, mely közös lángban kovácsolódik azután a nemzet jövőjébe. Az egyetem az emberiség legrágább kincsének, a tudásnak őrzője és fáklyavivője, a legszebb érzések és vágyak kielégülésének helye; az örök igazságok, mely meggyőződés, tudás keresésének

a tanításnak és a tanulásnak tüzhelye, ahol nincs keresnivalója a túlekedő pártbarcoknak és gyűlölködésnek.

— A mai háborgó világban különösen megbecsülhetetlen menhelye az egyetem a megnyugvásra váró életnek. Ha széjjel nézünk a nagyvilágban, úgy azt látjuk, hogy a nemzetközi viszonyt gyűlölet, félelem, uralom, érzés uralja, hogy mindenki a saját faját, nemzetiségét és nyelvét akarja a másik fölébe helyezni, hogy a polgárok világszerte békés munkájuk gyümölcseiből a pusztítás eszközeit kovácsolják. Az egyetem a maga sok évszázados történelmével, a nagy közös emberi ideálok szolgálatával fölötté áll a történelem pillanatnyi ingadozásainak és megmutatja azt az irányt, amely felé az emberiség jobb jövője fekszik. Ez a nagy történelmi távlat azt tanítja, hogy

nem állhatunk mindannyian egymás fölött, hanem egymás mellett kell, hogy élünk, ha békességben akarunk élni és hogy nem az a lényeges, hogy a magunk nemzetiiségét, fajtát, vagy pártját helyezzük mindenki más fölé, hanem hogy a tudást helyezzük a tudatlanság fölé, a képességet és szak tudást, tehetséget, — a protekció és pártérdelem fölé, a szeretetet a gyűlölet fölé, a megértést a marakodás, az építést a rombolás fölé.

(Lelekes társ.)

— De az egyetem nemcsak a közös emberi ideálok, de egyben a leamélyebb hazaszeretet hirdetője is, azé a mélyes hazaszereteté, amely

nem merül ki a jelszavak kuriongatásában, a mások gyűlöletében,

hanem azt tanítja, hogy minden erőnkkel, képességeinkkel, tudásunkkal, minden léleazatunkkal és ideaszavunkkal a hazai szolgálatába kell, hogy állítsuk, hogy a hazát nagának, a közös emberiség hasznos és méltó tagjává tegyük. (Sokán tartó meleg taps.)

— Ez az egyetem — mondotta ezután —, ez az ősi évszázadoktól megszentelt intéz-

mény hajlik le most hozzám, hogy felemeljen. Megtisztelés értékét megkettőzi az, hogy

az egyetem, amely ezt teszi, az én saját egyetemem.

— Hogy valaki saját hazájában lehessen próféta, az ritkaság, de hogy valakit saját egyeteme emeljen fel, arra a történelem még kevés példát adott. De nekem a szegedi egyetemnek ez a nagylelkűsége még egy más okból is kettősen kedves. Engem az én vérem anyai ágon a tudományhoz, apai ágon Erdélyhez köt. Ez az egyetem nemcsak a tudomány tüzhelye, de egyben Erdély egyeteme is. De ha tekintetem nem a történelem messzi távlatába bocsájtom, hanem itt nézek körül, úgy magam előtt nemcsak az ősi professzort, hanem kedves ismerős baráti arcok sorát látom és lelkemet meleg barátság és hálá érzése hatja át, mert ha az én kutatásaim eredményre vezettek, ennek egyik oka az, hogy ezen az egyetemen engem mindig egy kedves jóindulatú baráti kör, kollégáim, tanártársaim köré vett körül,

megadva azt a lelki légkört, amely előfeltétele az eredményes kutatói munkának.

— Én kedves professzor társaim a legnagyobb hálával, köszönettel, szeretettel adózom nektek, akik kedves, megértő, jóindulatotokkal megadtátok nekem azt a mindennapi meleg lelki környezetet, amely szükséges ahhoz, hogy a tudomány rögzös útján el ne csüggedjünk. És ti most még megtoldotátok az egyetem ajándékát a magatok nagylelkű adományával és azt a mulandó alakot, amelyben most előttetek álltok, művészi kezek segítségével örökítettétek meg. De ezzel az ajándékkal nemcsak nekem, hanem a ti saját nagylelkűségeiteknek és kollegiális szereteteknek állítottatok emléket, amely szeretet mindannyiunkat egybekapcsol és amely ennek az egyetemnek különös büszkesége.

— Az emberi léleknek egyik sajátossága, hogy jobban szeret adni, mint kapni, vagy legalább is azt kívánja, ha kapott, valamit adjon is érte. Én már hetek óta szegyenkezve állok a jóindulatnak, a szeretetnek a sok megnyilatkozásával szemben — fejezte be mély hatású beszédét —, mert

mit tudok én mindezt adni?

— Én nem állíthatok ki diszoklevelet és nem önthetek érből szobrokat, én a laboratóriumnak egyszerű és csendes munkása. De talán szerénységség is lenne egy ilyen nagy ősi intézmény, mint az egyetem kezét egy ilyen kis közembernek viszonzni akarni. Mégis nem tudom leküzdeni a vágyat, hogyha csak jelképesen is, valamiképpen ne viszonzzam az egyetem ajándékát. Ezért méltóztassanak megengedni, hogy az egyetem oltárára letegyek egy kis darabka papírost, amelyen csupán néhány kézzel írott szó áll. Ez a távirat hozta nekem a Nobel-díj örömet. Engedjétek meg, hogy ezt a kis darabka papírost hálám jelképeképpen tegyem az egyetem oltárára. Isten vezéreljen mindannyiunkat.

A diszközgyűlés közönsége tomboló lelkesedéssel ünnepelte beszéde végétével az egyetem új disz doktorát, aki megilletődve állt a tapsok és zúgó éljenzés központjában, majd átadta Gelei rektornak a szürke stockholmi táviratot.

Az ünnepélyt az Egyetemi Énekkar a Himnusszal fejezte be. Amikor Szent-Györgyi Albert elhagyta a disztermet, a mellette lévő tanácssteremben az Egyetemi Énekkar tagjai sorfalat álltak és a közéjük lépő Szent-Györgyi professzort a régi üdvözlő dallal ünnepelték:

Éljen ő, boldogan.
Az Isten éltesse őt soká,
Éljen, éljen soká!

Nyugagy, wikendagy, horgászati cikkek
csónak-lakaró ponyva

Varga Mihály cégnél, Áradu-u. 4.

„Ne csak a vitaminok oszoljanak szét a táplálékunkban, hanem a tudás szelleme az emberek között”

Az Egyetem Barátainak Egyesülete csütörtökön délután tartotta utolsó szabadegyetemi előadását, amelyen Szent-Györgyi tanár tartott előadást. Az egyetem aulája zsúfolásig megtelt közönséggel, amelynek soraiban ott volt dr. Szily Kálmán államtitkár dr. vitéz Imecs György főispán, dr. Gelei József rektor, az egyetem professzorai nagy számban és a város társadalmának számos vezetői.

Dr. Ereky István egyetemi tanár nyitotta meg az előadást és mint az Egyetem Barátai Egyesületének elnöke az egyetem összesége nevében üdvözölte dr. Szent-Györgyi Albert disz doktor.

Ezután Szent-Györgyi Albert azzal kezdte meg „Égések és vitaminok” című előadását, hogy ezen a napon már másodszor veszi igénybe a közönség türelmét — ez nem az ő hibája — mondotta —, hanem az egyetemé, amely tudni akarja, hogy ha már disz doktorságot adott, miért adta azt. Sokan úgy képzelik, — folytatta —, hogy egész nap a paprikában kutató, keresi a betegek gyógyítására alkalmas szert. Sohasem vezette az a szempont a kutatásainál, hogy használható, gyakorlati dolgokat találjon.

A tudomány igazságokat keres, új igazságok megismerését keresi, nem nézi előre, hogy mire lehet majd felhasználni, de azután belső öröm tölti el a kutatót, ha kiderül, hogy betegeket lehet felfedezésével gyógyítani, vagy — paprikát lehet vele könnyebben értékesíteni.

Ezután kutatásait ismertette. Munkája — mondotta — az energia keletkezése körül mozgott. Az állati energia nem más, mint a hidrogén és oxigén egyesülése. Az élet folyamata a hidrogén és oxigén atomok céltudatos egyesülése szervezetünkben. Kutatásai abból indultak ki még medikus korában, hogy mit csinál a mellékvese kerge, vizsgálni kezdte, miért haldokol meg az ember mellékvese nélkül és miért barnulnak meg a betegeséjű emberek. Gondolta, hogy az állat és a növény között nem lehet nagy különbség és ezért azokat a növényeket vette vizsgálat alá, amelyek könnyen megbarnulnak. Azután áttért a mellékvesék vizsgálatára és Amerikában ebből sikerült előállítani a C-vitaint. Erre azonban csak később jött rá, hogy a birtokában levő kiválasztott anyag nem más, mint a C-vitamin, aminek létezéséről már száz év óta tudtak, csak az összetételét nem ismerték. Ezután már olyan anyagot kellett keresnie, ami könnyebben hozzáférhető és ennek során jutott el a szegedi paprikához.

Két hét alatt már fél kiló C-vitaminja volt és elárastották vele az egész tudományos világot. Egy osztrák orvos egyszer azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy évek óta tartó vérzését akarja megszüntetni és C-vitamint kér, mert azt reméli, hogy ettől meggyógyul. Még nem volt annyi C-vitaminjuk, hogy küldhettek volna az orvosnak és ezért azt ajánlotta neki, hogy egyen paprikát, abban van elég C-vitamin. Ebből indultak ki dr. Rusznyák István professzorral a vérkezéken meggyógyító P-vitamin kutatásánál, amelyet szintén a paprikából állítanak elő és ezért adták a P-nevet is.

— Mi az a C-vitamin? — folytatta előadását Szent-Györgyi professzor. A latin szó magyar fordítása után sokan úgy gondolják, hogy az élet közepének titka. Külsőleg olyan, mint a konyhasó, szabadszemmél meg sem lehet attól különböztetni. A C-vitaint annak a szernak tartják, amely megszünteti a skorbutot. De a skorbut és az egészség között nagyon széles terep van. A skorbut akkor lép fel, ha a C-vitamin egészen hiányzik a szervezetből, ha azonban csak részben hiányzik, könnyebben megfázunk és könnyebben éri más betegség is az embert.

A vitaminoknak napról-napra nő a jelentőségük, a vitaminok még nagyon sokat fognak hozzájárulni a betegségek leküzdéséhez és az emberi nyomorúság csökkentéséhez.

Előadását annak a hangoztatásával fejezte be a professzor, hogy ne csak a vitaminok oszoljanak szét a táplálékunkban, hanem a tudás szelleme az emberek között és akkor az emberi nyomorúság még nagyobb mértékben fog csökkenni.

A nagy figyelemmel hallgatott, élvezetes, humorral is átszótt közvetlen előadást a hallgatóság sokáig tartó lelkes tapsal fogadta, majd Ereky professzor mondott az előadásért köszönetet.